

Πρωθώντας τον αναστοχασμό των εκπαιδευτικών στην επαγγελματική μάθηση: προσδοκίες, πραγματικότητες, προϋποθέσεις και προοπτικές

*Παυλίνα Χατζηθεοδούλου Λοϊζίδου
Προϊσταμένη Τομέα Επιμόρφωσης
Παιδαγωγικό Ινστιτούτο Κύπρου*

*Ημερίδες «Επαγγελματική Μάθηση Εκπαιδευτικών
και καθημερινή εκπαιδευτική πράξη»
7 και 9 Ιουνίου 2017*

Δομή παρουσίασης

- Εισαγωγικές παρατηρήσεις
- Η έννοια του αναστοχασμού
- Ο αναστοχασμός στο κυπριακό εκπαιδευτικό σύστημα
- Ο αναστοχασμός στο πρόγραμμα επαγγελματικής μάθησης
 - Προσδοκίες
 - Πραγματικότητες
 - Προϋποθέσεις και προοπτικές
- Καταληκτικά σχόλια

ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΕΣ ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

Η επαγγελματική μάθηση των εκπαιδευτικών

- Είναι ζήτημα **πολυσύνθετο**
- Αποτελεί **πολιτική επιλογή** που αφορά την εκπαίδευση και τους στόχους της
- Αντανακλά το **είδος του εκπαιδευτικού** που το εκπαιδευτικό σύστημα και η κοινωνία θέλουν
 - γνώση περιεχομένου
 - παιδαγωγική γνώση
 - παιδαγωγική γνώση περιεχομένου (Borko, 2004, Day, 1999)
- Συνδέεται με τη **βελτίωση της μάθησης** των παιδιών
 - Δυσκολία στην περιγραφή της σχέσης (Guskey & Sparks, 2002)
- Εκφράζεται μέσα από
 - τον τρόπο **οργάνωσης**
 - την **προσφορά**
 - τις **διαδικασίες**

Η επιμόρφωση των εκπαιδευτικών στην Κύπρο

- Ανάπτυξη και προσφορά επιμορφωτικών προγραμμάτων μέσω συνεδρίων, ημερίδων, κεντρικών επιμορφώσεων
- Ποικιλία δράσεων - πολύμορφη δράση του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου
- Αξιολόγηση κυρίως ως προς το βαθμό ικανοποίησης των συμμετεχόντων
- Περιορισμένη πληροφόρηση ως προς το ποιες επιμορφωτικές πρακτικές έχουν θετική επίδραση στην εργασία των εκπαιδευτικών
 - *Όσα οι εκπαιδευτικοί άκουσαν, βίωσαν και έμαθαν στις επιμορφωτικές δράσεις τα εφάρμοσαν στην πράξη;*
 - *Είχαν θετικά αποτελέσματα για τους μαθητές και τις μαθήτριά τους;*
 - *Συνέβαλαν στην αναβάθμιση της ποιότητας της εκπαίδευσης;*

Η επιμόρφωση των εκπαιδευτικών στην Κύπρο

- 2014-15
 - Έκθεση Επιστημονικής Επιτροπής για την Ενιαία Πολιτική για την επαγγελματική μάθηση Εκπαιδευτικών
- 2015
 - Απόφαση Υπουργικού Συμβουλίου 19/8/2015
 - Θεσμοθέτηση επαγγελματικής μάθησης των εκπαιδευτικών
 - Το Παιδαγωγικό Ινστιτούτο ο επίσημος φορέας επαγγελματικής μάθησης
 - Το επίκεντρο βρίσκεται στο **σχολείο**
 - Μετακίνηση
 - από την επιμόρφωση και την ανάπτυξη στη μάθηση
 - από το κέντρο στην περιφέρεια και ειδικότερα στο σχολείο,
 - από τις ιεραρχικές δομές στην αντιμετώπιση των εκπαιδευτικών ως επαγγελματιών
- 2015-2016
 - Πιλοτική εφαρμογή επαγγελματικής μάθησης
 - Μεθοδολογία έρευνας-δράσης
- 2016-2017
 - Διευρυμένη σταδιακή εφαρμογή επαγγελματικής μάθησης

Βασική παραδοχή επαγγελματικής μάθησης εκπαιδευτικών

Τι; Γιατί;
τεκμηρίωση
παιδαγωγικών
αποφάσεων

επαγγελματική
μάθηση

βελτίωση της
ποιότητας της
εκπαίδευσης

Αναστοχασμός

Η ΕΝΝΟΙΑ ΤΟΥ ΑΝΑΣΤΟΧΑΣΜΟΥ

Αναστοχασμός

- Dewey (1933)

*Ενεργή,
επίμονη και
συστηματική εξέταση κάθε πεποίθησης ή υποτιθέμενου
τύπου γνώσης
στο φως των βάσεων που την υποστηρίζουν,
καθώς και τα περαιτέρω συμπεράσματα στα οποία αυτή
κατατείνει.*

Αναστοχασμός

- **Dewey (1933)**
- Η αναστοχαστική σκέψη
 - Συνδέεται με ένα προβληματικό ή αινιγματικό **συμβάν**
 - Προκύπτει από την **αμφιβολία**
 - Αποτελεί μια ιδιαίτερη **μορφή σκέψης**
 - Οδηγεί στην προσεκτική **κριτική σκέψη**, στη στοχευμένη **διερεύνηση** και την **επίλυση** του ζητήματος
 - Μετακινεί το άτομο **μακριά από τη συνηθισμένη σκέψη και δράση** που καθοδηγείται από την παράδοση, το κατεστημένο ή την εξωτερική εξουσία/αρχή
 - Σημείο εκκίνησης η **εμπειρία** και η **μάθηση μέσα από την πράξη**
 - το άτομο σκέφτεται το πρόβλημα
 - δημιουργεί υποθέσεις σε αναστοχαστικές καταστάσεις δοκιμής και πλάνης
 - τις χρησιμοποιεί για να σχεδιάσει δράση και να ελέγξει τις ιδέες του

Αναστοχασμός

- Τύποι αναστοχασμού κατά **Schön (1983, 1987)**
 - Σύνδεση του αναστοχασμού με τη δράση μέσα από τρία στάδια:
 - Αναστοχασμός πάνω στη δράση (μετά από ένα συμβάν)
 - Αναστοχασμός για δράση (σχεδιασμός)
 - Αναστοχασμός κατά τη διάρκεια της δράσης (αποφάσεις στη στιγμή)
 - Το τελευταίο στάδιο είναι το πιο δύσκολο
 - Η προετοιμασία των δύο πρώτων υποστηρίζει το τρίτο
- Ατομικός και ομαδικός αναστοχασμός

«The reflective practitioner: how professionals think in action»

Αναστοχασμός

αναστοχασμός

τεκμηρίωση
παιδαγωγικών
αποφάσεων

επαγγελματισμός

Αναστοχασμός

Αναστοχασμός

Ανοικτό πνεύμα
(open-mindedness)

Υπευθυνότητα
(responsibility)

Αφοσίωση
(whole –heartedness)

Ο ΑΝΑΣΤΟΧΑΣΜΟΣ ΣΤΟ ΚΥΠΡΙΑΚΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΣΥΣΤΗΜΑ

Ο αναστοχασμός στη μάθηση των Κυπρίων εκπαιδευτικών

- Πρόγραμμα Προϋπηρεσιακής Κατάρτισης (www.ucy.ac.cy)
 - «Ο αναστοχασμός είναι απαραίτητο εργαλείο για γνωστική αλλαγή και μάθηση. Σκοπός είναι οι εκπαιδευτικοί να χρησιμοποιήσουν τον αναστοχασμό ως μέσο και εργαλείο διόρθωσης και αυτοεπιβεβαίωσης, διαδικασίες οι οποίες θα οδηγήσουν σε αναθεώρηση πρακτικών και δράσεων μέσα από νοερή επανεξέταση της δράσης που προηγήθηκε.»
- Εφαρμογές δυναμικού μοντέλου εκπαιδευτικής αποτελεσματικότητας (Creemers & Kyriakides, 2008, Antoniou et al, 2012)
 - Δυνατότητα μοντέλου να υποστηρίξει τη διαδικασία του αναστοχασμού βοηθώντας τους εκπαιδευτικούς να αποφασίσουν σε ποιες δεξιότητες χρειάζεται να επικεντρώσουν τις προσπάθειες και τον αναστοχασμό τους για βελτίωση.

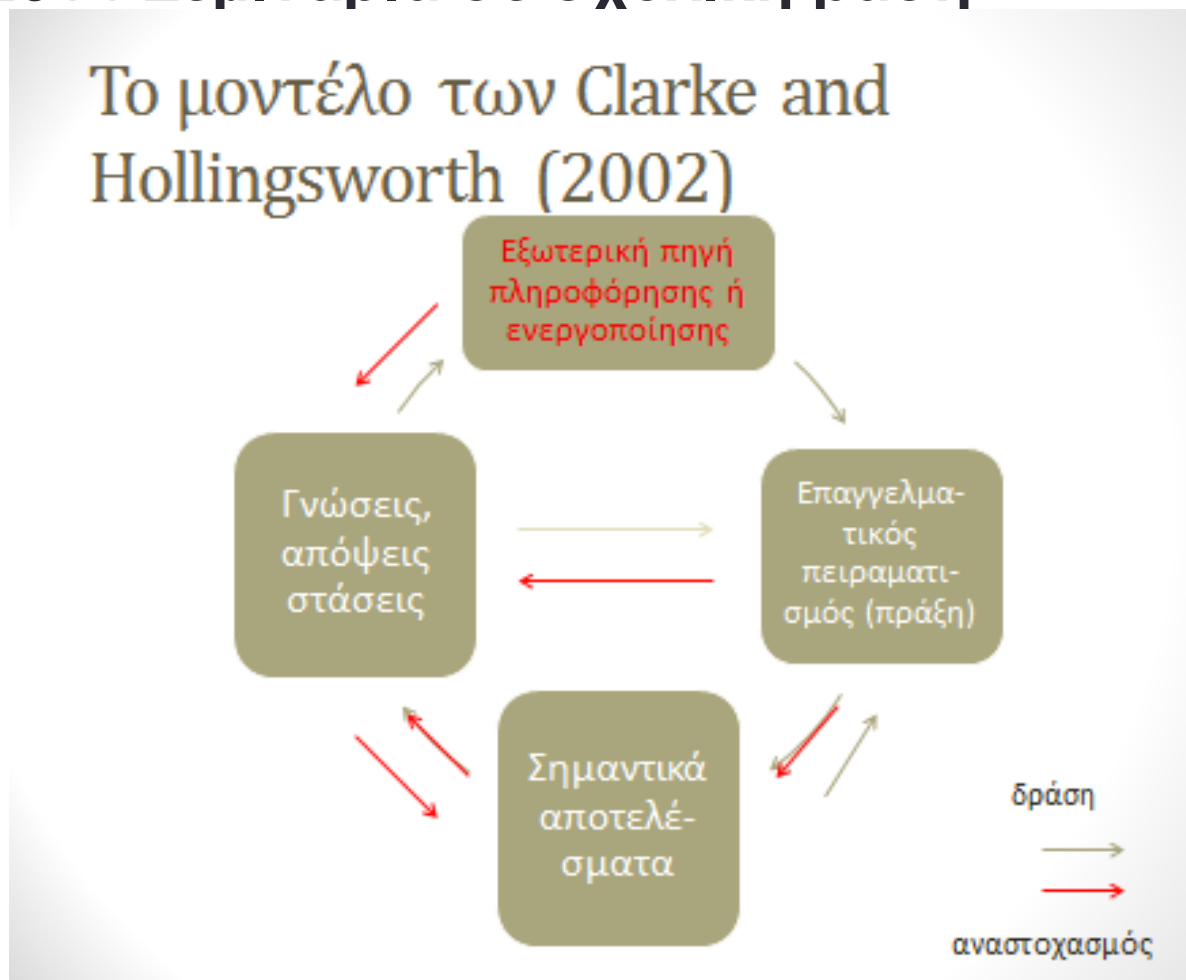
Ο αναστοχασμός στη μάθηση των Κύπριων εκπαιδευτικών

- 2008-2012
- Πρόγραμμα Εισαγωγικής Επιμόρφωσης Νεοεισερχομένων Εκπαιδευτικών και Μεντόρων (Π.Ι.)
 - Αναστοχασμός στο πλαίσιο της μεντορικής σχέσης

*«...Η διαπραγμάτευση του **περιεχομένου του αναστοχασμού** όχι μόνο για τη διδασκαλία αλλά, γενικότερα, για την παρουσία του νεοεισερχόμενου και του μέντορα μέσα στη συγκεκριμένη σχολική μονάδα αποτελεί βασικό στοιχείο της μεντορικής σχέσης και την ουσία του Προγράμματος.»*

Ο αναστοχασμός στη μάθηση των Κύπριων εκπαιδευτικών

- 2011-2014 Σεμινάρια σε σχολική βάση

Ο αναστοχασμός στη μάθηση των Κύπριων εκπαιδευτικών

- 2014-2016
 - Σεμινάρια σε σχολική βάση μέσω έρευνας δράσης
 - Πιλοτική εφαρμογή επαγγελματικής μάθησης

Ο ΑΝΑΣΤΟΧΑΣΜΟΣ ΣΤΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗΣ ΜΑΘΗΣΗΣ

Αναστοχασμός στο Παιδαγωγικό Ινστιτούτο

- Διευρυμένη εφαρμογή επαγγελματικής μάθησης
 - Διαδικασίες επανεξέτασης μιας θεωρίας, εμπειρίας ή πρακτικής προκειμένου να αναγνωριστούν οι συνέπειες (Αυγητίδου, 2008)
 - υποθέσεις και ερμηνείες
 - επανατοποθέτηση και πειραματισμός στη βάση της νέας κατανόησης
 - αναγνώριση συσχετίσεων ανάμεσα στις εκπαιδευτικές πρακτικές και τις συνέπειές τους
 - κριτική στάση και προσπάθεια αλλαγής

Αναστοχασμός στο Παιδαγωγικό Ινστιτούτο

- Τα δεδομένα:
 - οι καταγραφές της ομάδας των υποστηρικτριών/ών σε τρεις χρονικές στιγμές την περίοδο 2015-2017
 - τα ημερολόγια των υποστηρικτών/τριών την περίοδο 2015-2017
 - οι καταγραφές από τη συνάντηση με τους συντονιστές των σχολείων Υ.Ε.Μ.

ΟΙ ΠΡΟΣΔΟΚΙΕΣ

Οι προσδοκίες των υποστηρικτών

- Μέσα από το Πρόγραμμα Υποστήριξης Επαγγελματικής Μάθησης το Παιδαγωγικό Ινστιτούτο Κύπρου επιδιώκει:

- **οι εκπαιδευτικοί**

να αναστοχαστούν για το έργο τους και τις καθημερινές τους πρακτικές, βάζοντας στο επίκεντρο την αναζήτηση του τι συμβαίνει κατά τη μάθηση και να λαμβάνουν συνειδητές, καλά πληροφορημένες αποφάσεις για τις πρακτικές τους

να διερευνήσουν πέραν από τη δική τους οπτική και τις οπτικές των άλλων εμπλεκομένων,

να δράσουν με βάση τη διερεύνηση και τη τεκμηρίωση και όχι τη διαίσθηση

**Ενεργητικός ρόλος
εκπαιδευτικού**

Οι προσδοκίες των υποστηρικτών

- Μέσα από το Πρόγραμμα Υποστήριξης Επαγγελματικής Μάθησης το Παιδαγωγικό Ινστιτούτο Κύπρου επιδιώκει:
 - το σχολείο να**
 - αποτελέσει μια «φιλόξενη», άνετη και «γόνιμη» κοινότητα μαθητώντων για αναστοχασμό και μάθηση των εκπαιδευτικών*
 - συνδυάσει την έρευνα με τη δράση*
 - υιοθετήσει ερευνητική κουλτούρα*
 - εντοπίσει τις ανάγκες που έχουν οι μαθητές του*
 - θέσει έναν κοινό στόχο με βάση τις ανάγκες που προκύπτουν*
 - οργανώσει επιμορφωτικές δράσεις για τους εκπαιδευτικούς*
 - εφαρμόσει ένα σχέδιο δράσης*

Το σχολείο ως
κοινότητα μαθητώντων

Οι προσδοκίες των υποστηρικτών για τον ρόλο τους

- Υποστηρικτικός ρόλος σημαίνει
 - να γίνεις **μέλος** της σχολικής μονάδας
 - να είσαι **‘ορατός’** όταν σε χρειάζεται
 - να **αναστοχάζεσαι**
 - να βοηθάς τους άλλους να **αναστοχαστούν** για τη δράση τους και στη δράση τους
 - εύρεση **λειτουργικών τρόπων συνεργασίας** με το προσωπικό του σχολείου

**Κεντρικός ρόλος αναστοχασμού
– κριτική επίγνωση**

Οι προσδοκίες των σχολείων;

Αναρτημένες
ανακοινώσεις

Παρουσιάσεις
εργαστηρίων

Απολογισμός
στην Πύλη Ε.Μ.

Διερεύνηση
Κ.Ε.Ε.Α.

ΟΙ ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΟΤΗΤΕΣ

Οι πραγματικότητες των υποστηρικτών για τον ρόλο τους

Οι εκπαιδευτικοί στο σχολείο ζητούν:

*κατανόηση των **δυσκολιών** που βιώνουν, ιδέες για **πρακτικές λύσεις***

εμπύχωση

υποστήριξη για τα στάδια εφαρμογής

***συντονισμό** επιμορφώσεων/δράσεων*

***διεκπεραίωση** δράσεων*

*βοήθεια για **αναστοχασμό***

Διαχείριση πραγματικότητας

Vs

στήριξη για αναστοχασμό

Οι πραγματικότητες

Οι πραγματικότητες

- **ΧΡΟΝΟΣ**

- χρόνος που διατίθεται για την επιμόρφωση εντός του σχολείου
- Χρόνος που έχει ο συντονιστής στη διάθεσή του – διασύνδεση με τη δυνατότητα για συνεργασία
- το έργο του εκπαιδευτικού/παιδαγωγού σε αυτό τον χρόνο

Οι πραγματικότητες

- **ΣΧΕΣΕΙΣ**

- Ικανοποίηση από το στοιχείο του φιλικού κλίματος
- Ο ρόλος του «φίλου» κυριαρχεί του «κριτικού»
- Η ομαδικότητα σε αλληλεξάρτηση με τους ρόλους του διευθυντή, του υποστηρικτή Π.Ι. και συντονιστή σχολείου
- Καταλυτικός ρόλος του διευθυντή
- Η δύναμη των οπτικών των (σημαντικών) άλλων

Οι πραγματικότητες

- **ΔΡΑΣΕΙΣ – ΕΠΙΜΟΡΦΩΣΕΙΣ**

- Διαχείριση προβλημάτων κατά την εκπαιδευτική διαδικασία – εργαλειακού τύπου επιμόρφωση
- Δυστοκία για «εύστοχο» αναστοχασμό
 - αναστοχασμός - στοχασμός
 - αντίσταση για δράσεις

ΠΡΟΫΠΟΘΕΣΕΙΣ ΚΑΙ ΠΡΟΟΠΤΙΚΕΣ

Προϋποθέσεις και προοπτικές

ΚΑΤΑΛΗΚΤΙΚΑ ΣΧΟΛΙΑ

Καταληκτικά σχόλια

- Η αλλαγή των αντιλήψεων των εκπαιδευτικών δεν αποτελεί προϋπόθεσή για τη βελτίωση της διδασκαλίας (Antonίου et al, 2011)

«Η ανάπτυξη μιας επαγγελματικής κοινότητας είναι η βάση της βελτίωσης σε μια προοπτική πραγματικής αλλαγής ...με τη δημιουργία δομών που θέτουν το στίγμα της μετακίνησης ...προτείνοντας ουσιαστικά τον συλλογικό στοχασμό στη θέση του ατομικού, την ασφάλεια της ομάδας στη θέση της τάξης ως καταφυγίου και ένα νέο εκπαιδευτικό όραμα». (Τσάφος, 2011)

- Οι θεσμοθετημένες μορφές επιμόρφωσης, που καθιερώνονται με τη μορφή νόμου ή κανονισμού μπορούν να συνεισφέρουν στα αποτελεσματικότερα μαθησιακά περιβάλλοντα αρκεί να συνδέονται με πράξεις αξιολόγησης και διαδικασίες **αναστοχασμού.**

Καταληκτικά σχόλια

«...Ίσως ο αναστοχασμός να προσφέρει την οδό νοηματοδότησης και κατανόησης της αβεβαιότητας του επαγγελματικού περιβάλλοντος των εκπαιδευτικών και να αποτελεί πηγή δύναμης, ικανότητας και ήθους για μια εργασία που ισορροπεί ανάμεσα στην τάξη και το χάος...»

(Ghaye, 2000)

Ευχαριστώ πολύ

epaggelmatikimathisi@cyearn.pi.ac.cy

